RELAȚIILE UNIUNII EUROPENE CU UCRAINA: DE LA PARTENERIATUL ESTIC LA NEGOCIERILE DE ADERARE ȘI INTEGRAREA STRATEGICĂ EUROPEANĂ

RELATIONS BETWEEN THE EUROPEAN UNION AND UKRAINE: FROM THE EASTERN PARTNERSHIP TO ACCESSION NEGOTIATIONS AND STRATEGIC EUROPEAN INTEGRATION

Mihai CRUCICHEVICI
Universitatea de Stat din Moldova
e-mail: *michaelcriuc@gmail.com*

CZU: 327(477):061.1EU

Rezumat. Articolul analizează evoluția relațiilor dintre Uniunea Europeană și Ucraina, de la primele forme de cooperare instituționalizată după proclamarea independenței Ucrainei până la deschiderea negocierilor de aderare la Uniunea Europeană. Sunt examinate principalele etape ale cooperării: Acordul de Parteneriat și Cooperare din 1994, includerea Ucrainei în Politica Europeană de Vecinătate și în Parteneriatul Estic, semnarea Acordului de Asociere și a Zonei de Liber Schimb Aprofundate și Cuprinzătoare, reacția UE la anexarea ilegală a Crimeii și la conflictul din Donbass, precum și transformarea relației după invazia pe scară largă a Federației Ruse din 2022. O atenție deosebită este acordată sprijinului politic, financiar, militar, umanitar și instituțional acordat Ucrainei, statutului de țară candidată obținut în 2022, deschiderii negocierilor de aderare în 2024 și avansării procesului de negociere în 2026 prin deschiderea clusterului „Fundamentele". Articolul subliniază că relațiile UE–Ucraina au depășit cadrul clasic al politicii de vecinătate și au devenit un parteneriat strategic de securitate, reconstrucție și integrare europeană. Se concluzionează că viitorul european al Ucrainei depinde de continuitatea reformelor interne, consolidarea statului de drept, combaterea corupției, capacitatea de reconstrucție postbelică și menținerea sprijinului politic al statelor membre ale UE.

Cuvinte-cheie: *Uniunea Europeană, Ucraina, integrare europeană, Acord de Asociere, DCFTA, Parteneriatul Estic, extinderea UE, securitate regională, negocieri de aderare, reconstrucție.*

JEL: F15; F53; F55; F51; K33.

Abstract. The article analyses the evolution of relations between the European Union and Ukraine, from the first forms of institutionalised cooperation after Ukraine's independence to the opening of EU accession negotiations. It examines the main stages of cooperation: the 1994 Partnership and Cooperation Agreement, Ukraine's inclusion in the European Neighbourhood Policy and the Eastern Partnership, the signing of the Association Agreement and the Deep and Comprehensive Free Trade Area, the EU's response to the illegal annexation of Crimea and the conflict in Donbas, and the transformation of the relationship

after the Russian Federation's full-scale invasion in 2022. Particular attention is paid to the political, financial, military, humanitarian and institutional support provided to Ukraine, the granting of candidate status in 2022, the opening of accession negotiations in 2024 and the advancement of the negotiation process in 2026 through the opening of the "Fundamentals" cluster. The article emphasises that EU–Ukraine relations have moved beyond the traditional framework of neighbourhood policy and have become a strategic partnership of security, reconstruction and European integration. It concludes that Ukraine's European future depends on the continuity of domestic reforms, the consolidation of the rule of law, the fight against corruption, post-war reconstruction capacity and sustained political support from EU Member States.

Keywords: European Union, Ukraine, European integration, Association Agreement, DCFTA, Eastern Partnership, EU enlargement, regional security, accession negotiations, reconstruction.

JEL: F15; F53; F55; F51; K33.

Introducere. Relațiile dintre Uniunea Europeană și Ucraina reprezintă unul dintre cele mai dinamice și relevante exemple de cooperare regională în Europa de Est. De la proclamarea independenței Ucrainei în 1991, parcursul acestei țări spre integrarea europeană a fost marcat de reforme, crize politice, conflicte regionale și o voință constantă de apropiere față de valorile europene. Pentru Uniunea Europeană, Ucraina reprezintă nu doar un partener estic important, ci și un factor esențial în arhitectura de securitate europeană, mai ales în contextul tensiunilor geopolitice cu Federația Rusă. Acest eseu își propune să analizeze complexitatea și evoluția relațiilor bilaterale UE–Ucraina, să evidențieze scopurile urmărite de ambele părți și să ofere o viziune asupra perspectivelor integrării europene a Ucrainei în actualul context regional și internațional.

Gradul de investigare a problemei la momentul actual, scopul cercetării. În ultimii ani, relațiile dintre Uniunea Europeană și Ucraina au devenit un subiect de cercetare major pentru specialiști în științe politice, relații internaționale și studii europene. Literaturile de specialitate abordează subiectul din multiple perspective: geopolitică, integrare economică, securitate, drept internațional și diplomație. Crizele din 2014 și 2022 au intensificat interesul academic și politic asupra modului în care UE răspunde provocărilor de la frontierele sale estice. Numeroase studii analizează eficiența Politicii Europene de Vecinătate, impactul sancțiunilor impuse Rusiei, dar și rolul pe care Ucraina îl poate juca într-o eventuală extindere a UE.

Scopul acestei cercetări este de a sintetiza principalele etape ale cooperării UE–Ucraina, de a evalua impactul acordurilor bilaterale asupra dezvoltării interne a Ucrainei și de a analiza perspectivele de aderare în contextul actual. În același timp, studiul urmărește să evidențieze rolul Uniunii Europene ca actor geopolitic și susținător al suveranității și integrității teritoriale a Ucrainei.

Dorința Ucrainei de a adera la Uniunea Europeană datează din 1993, când guvernul a declarat că integrarea în UE este principalul obiectiv de politică externă. În realitate, s-au făcut puține lucruri, deoarece Kievul a trebuit să țină cont de faptul că Rusia era principalul său partener comercial și furnizor de gaze naturale și energie fosilă.

Dialogul politic dintre UE și Ucraina a început în 1994, odată cu semnarea Acordului de Parteneriat și Cooperare (APC). Documentul respectiv s-a concentrat pe probleme economice și sociale și pe necesitatea realizării reformelor administrației publice și a garantării presei libere și a drepturilor civile. Cadrul stabilit pentru discuțiile politice a fost o reuniune anuală între Troica UE și conducerea ucraineană și unele consultări interministeriale. Primul summit UE-Ucraina a avut loc în septembrie 1997 la Kiev. Acordul de Parteneriat și Cooperare din 1994 a intrat în vigoare în 1998 și a expirat în 2008. În timpul celui de-al doilea summit din octombrie 1998, la Viena, relațiile UE-Ucraina au fost definite ca un parteneriat strategic și unic, iar Ucraina și-a declarat pentru prima dată dorința de a dobândi statutul de membru asociat în UE. Niciuna dintre întâlnirile la nivel înalt nu a adus schimbări majore în abordarea rezervată a UE. Liderii s-au concentrat în principal pe tranziția economică postcomunistă și pe situația drepturilor omului, precum și pe problemele legate de centrala nucleară de la Cernobîl și de izolarea acesteia.

Revoluția Portocalie de la sfârșitul anului 2004 a îmbunătățit perspectivele europene ale Ucrainei; liderul opoziției, Viktor Iușcenko, a sugerat că va face presiuni asupra UE pentru legături mai strânse și a descris un plan în patru puncte: recunoașterea Ucrainei ca economie de piață, intrarea în Organizația Mondială a Comerțului, statutul de membru asociat în Uniunea Europeană și, în final, statutul de membru cu drepturi depline. Președintele ucrainean Viktor Iușcenko a solicitat Bruxelles-ului, la mijlocul lunii decembrie 2004, o indicație mai clară a perspectivelor Ucrainei de aderare, spunând că „Planul de acțiune aprobat reflectă doar nivelul relațiilor Ucraina-UE pe care l-am fi putut atinge înainte de alegerile prezidențiale din 2004".

La 13 ianuarie 2005, Parlamentul European, aproape în unanimitate (467 de voturi la 19 pentru), a adoptat o moțiune prin care își exprima dorința Parlamentului European de a stabili legături mai strânse cu Ucraina, având în vedere posibilitatea aderării la UE.[20] Comisia Europeană a declarat că o viitoare aderare la UE nu va fi exclusă. Mai mulți lideri ai UE și-au exprimat sprijinul ferm pentru legături economice mai strânse cu Ucraina. La 21 martie 2005, ministrul polonez de externe, Adam Daniel Rotfeld, a remarcat că Polonia va promova, în toate modurile, dorința Ucrainei de a se integra în UE, de a obține statutul de țară cu economie de piață și de a adera la Organizația Mondială a Comerțului. El a mai spus: „În momentul de

față, ar trebui să discutăm despre pași concreți în cooperare, în loc să ne angajăm în discuții goale despre integrarea europeană". Trei zile mai târziu, un sondaj realizat în cele mai mari șase națiuni ale UE de către o companie franceză de cercetare a arătat că publicul european ar fi mai predispus să accepte Ucraina ca viitor membru al UE decât orice altă țară care nu este în prezent un candidat oficial.

În octombrie 2005, președintele Comisiei, José Manuel Barroso, a declarat că viitorul Ucrainei este în UE. Cu toate acestea, la 9 noiembrie 2005, Comisia Europeană a sugerat, într-un nou document de strategie, că actuala agendă de extindere (Croația și, în viitor, celelalte țări ex-iugoslave) ar putea bloca posibilitatea unei viitoare aderări a Ucrainei, Armeniei, Belarusului, Georgiei și Moldovei. Comisarul Olli Rehn a declarat că UE ar trebui să evite extinderea excesivă, adăugând că actuala agendă de extindere este deja destul de încărcată.

Potrivit autorităților ucrainene, PEV nu este un instrument politic adecvat, deoarece aderarea la UE a fost unul dintre principalele obiective ale tuturor guvernelor din 1993 încoace. După Revoluția Portocalie din 2004, care l-a adus la putere pe Viktor Iușcenko, Comisia UE a reacționat foarte lent: s-au făcut puține progrese pentru a plasa cea mai mare țară europeană pe calea spre o eventuală aderare. Un Plan de acțiune comun UE-Ucraina a fost aprobat de Consiliul European la 21 februarie 2005. Acesta se baza pe Acordul de parteneriat și cooperare din 1994 și oferea, potrivit Comisiei Europene, un cadru cuprinzător și ambițios pentru o colaborare cu Ucraina în toate domeniile cheie ale reformei. Ucraina este una dintre cele șase națiuni post-sovietice invitate să coopereze cu UE în cadrul noului cadru multilateral pe care Parteneriatul Estic urmează să îl stabilească. Cu toate acestea, Kievul a subliniat că rămâne pesimist în ceea ce privește „valoarea adăugată" a acestei inițiative. Într-adevăr, Ucraina și UE au început deja negocierile privind noi acorduri politice și de liber schimb consolidate (Acorduri de asociere și de liber schimb). De asemenea, s-au înregistrat unele progrese în liberalizarea regimului de vize, în ciuda problemelor persistente în abordarea statelor membre ale UE în materie de vize față de ucraineni. De aceea, Ucraina are o viziune specifică asupra proiectului Parteneriatului Estic. Potrivit președinției ucrainene, acesta ar trebui să corespundă, în cazul țării sale, obiectivului strategic de politică externă, și anume integrarea cu UE. Totuși, documentele Parteneriatului Estic (Declarația Consiliului European din mai 2009) nu confirmă priorități precum integrarea politică și economică sau ridicarea vizelor.

Ucraina și-a exprimat entuziasmul față de proiect. Vicepremierul Ucrainei, Hryhorii Nemyria, a declarat că proiectul este modalitatea de modernizare a țării și că salută politica Parteneriatului Estic, deoarece folosește „de facto" aceleași instrumente ca și pentru candidații la UE. În cadrul Parteneriatului Estic, Polonia și Ucraina au ajuns la un nou acord care înlocuiește vizele cu permise simplificate pentru ucraine-

nii care locuiesc la mai puțin de 30 km de frontieră. Până la 1,5 milioane de persoane pot beneficia de acest acord, care a intrat în vigoare la 1 iulie 2009.

În mai 2010, președintele Viktor Ianukovici a promis că va adopta în iunie 2010 legislația necesară pentru crearea unei zone de liber schimb între Ucraina și Uniunea Europeană (UE). Ianukovici se aștepta ca vizele între Ucraina și statele membre ale UE să fie abolite și că o zonă de liber schimb va fi creată până în martie 2011.

Guvernul Azarov a continuat să urmărească integrarea în UE. În lunile mai și iunie 2010, atât prim-ministrul Mykola Azarov, cât și ministrul ucrainean de externe, Kostiantyn Hryshchenko, au declarat că integrarea în Europa a fost și rămâne prioritatea politicii interne și externe a Ucrainei. Politicile guvernului Azarov nu exclud integrarea în UE, a declarat comisarul UE pentru extindere, Štefan Füle, la 12 mai 2010.

„Un plan de acțiune pentru Ucraina pentru instituirea unui regim fără vize pentru călătoriile de scurtă durată" între Consiliul European și Ucraina a fost convenit la 22 noiembrie 2010. Acordul de Asociere (AA) dintre Republica Moldova cu Uniunea Europeană a fost parafat la 30 martie 2012, la Bruxelles; însă, în noiembrie 2012, cele 27 de guverne ale UE și Parlamentul European nu semnaseră încă acordul. Tratamentul și condamnarea fostului prim-ministru al Ucrainei, Iulia Timoșenko – considerate de liderii europeni drept un proces motivat politic – au tensionat relațiile dintre Uniunea Europeană și Ucraina. UE și mai multe dintre statele sale membre, în special Germania, au exercitat presiuni asupra președintelui ucrainean Viktor Ianukovici și asupra guvernului său, condus de Mykola Azarov, pentru eliberarea Iuliei Timoșenko, invocând degradarea stării sale de sănătate. Mai multe întâlniri oficiale cu Ianukovici au fost anulate de liderii europeni, inclusiv de către președintele Germaniei, Joachim Gauck. Ca reacție la solicitările opoziției ucrainene, oficiali ai Uniunii Europene au boicotat meciurile desfășurate în Ucraina în cadrul campionatului de fotbal UEFA Euro 2012. Liderii europeni au sugerat că Acordul de Asociere și Acordul de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător nu vor fi ratificate decât dacă Ucraina va soluționa îngrijorările legate de „deteriorarea evidentă a democrației și a statului de drept", inclusiv încarcerarea Iuliei

Timoșenko și a fostului ministru de interne Iurii Luțenko, în anii 2011 și 2012. În decembrie 2012, Consiliul Afacerilor Externe al UE a reafirmat angajamentul de a semna Acordul de Asociere cu Ucraina, inclusiv zona de liber schimb aprofundată, cu condiția ca autoritățile ucrainene să demonstreze progrese clare în reformele electorale, judiciare și constituționale. Ambasadorul Ucrainei la UE a respins condițiile impuse, dar Parlamentul Ucrainei a adoptat ulterior o rezoluție care promitea implementarea recomandărilor UE. În februarie 2013, liderii europeni au reiterat cerințele de reformă, iar președintele Ianukovici a afirmat că Ucraina va face tot posibilul să

le respecte, deși negocia în paralel și cu Uniunea Vamală Rusia-Belarus-Kazahstan. UE a subliniat incompatibilitatea dintre apartenența la acea uniune și un acord de liber schimb cu UE. Ucraina a adoptat un plan de măsuri prioritare pentru integrarea europeană în 2013. Deși unele evenimente controversate au pus în pericol semnarea acordului, cum ar fi retragerea mandatului avocatului lui Timoșenko, autoritățile ucrainene au rămas optimiste. În septembrie, Parlamentul și guvernul ucrainean au adoptat proiecte de lege necesare, iar până în noiembrie 2013 se aștepta semnarea acordului la summitul Parteneriatului Estic de la Vilnius.

Pe 21 noiembrie 2013, Rada Supremă a Ucrainei nu a adoptat nicio propunere privind permiterea fostului premier Iulia Timoșenko să primească tratament medical în străinătate, o condiție impusă de UE pentru semnarea Acordului de Asociere. Guvernul ucrainean a suspendat pregătirile pentru semnare și a propus în schimb o comisie trilaterală cu UE și Rusia, invocând securitatea economică. Această decizie a declanșat proteste ample (Euromaidan) care au dus la înlăturarea lui Ianukovici. În ciuda unor tentative de reluare a negocierilor, dialogul cu UE a fost suspendat. Între timp, Ucraina a semnat acorduri economice cu Rusia. După Revoluția Demnității și anexarea Crimeei de către Rusia în 2014, UE a condamnat agresiunea și a sprijinit Ucraina cu ajutor financiar și eliminarea temporară a taxelor vamale. Acordul de Asociere a fost semnat în două etape: partea politică în martie, cea economică în iunie 2014. În decembrie 2014, a fost lansată Misiunea Consultativă a UE în Ucraina (EUAM). Până în 2016, acordul fusese ratificat de toate statele membre ale UE, cu excepția Olandei. După referendumul negativ olandez, UE a emis o declarație interpretativă care clarifica limitele acordului, permițând ratificarea finală în 2017.

La 12 octombrie 2021, în cadrul celui de-al 23-lea Summit Ucraina-Uniunea Europeană, a fost semnat un acord privind Spațiul Aerian Comun între Ucraina, Uniunea Europeană și statele membre. După invazia Rusiei, Comisia Europeană a propus, pe 27 aprilie 2022, suspendarea temporară a tuturor tarifelor vamale pentru importurile din Ucraina, ca măsură de sprijin pentru economia ucraineană. În continuare, pe 29 mai 2022, Guvernul Ucrainei a lansat campania de comunicare „*Embrace Ukraine. Strengthen the Union*", pentru a promova integrarea europeană a Ucrainei și a susține obținerea statutului de țară candidată la aderarea în Uniunea Europeană, așteptat pentru sfârșitul lunii iunie 2022.

Materiale utilizate și metode aplicate. Pentru realizarea acestei cercetări au fost utilizate surse primare și secundare relevante, printre care documente oficiale ale Uniunii Europene, rapoarte ale Comisiei Europene, acorduri bilaterale (precum Acordul de Parteneriat și Cooperare, Acordul de Asociere), articole academice din reviste de specialitate, precum și analize realizate de think-tank-uri europene. De asemenea, s-au utilizat date statistice furnizate de Eurostat, Banca Mondială și ONU,

în scopul cuantificării efectelor cooperării UE–Ucraina în domeniul comerțului, mobilității și reformei instituționale.

Analiza documentară: Se bazează pe Tratatul privind Uniunea Europeană (articolele 8, 21, 49) și Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene, care reglementează politica externă și de vecinătate a Uniunii. Este esențială și consultarea Acordului de Asociere UE–Ucraina (intrat în vigoare integral în 2017), precum și a Planului de acțiune pentru Parteneriatul Estic. Totodată, documentele publicate de Consiliul European și Comisia Europeană cu privire la statutul de candidat al Ucrainei oferă un cadru normativ relevant.

Analiza conceptuală: Metodă utilizată pentru a înțelege dinamica dintre suveranitatea statului ucrainean și mecanismele de integrare europeană. Se pune accent pe conceptele de “integrare diferențiată”, “condiționalitate” și “parteneriat strategic”, în contextul extinderii Uniunii Europene.

Analiza critică: Se referă la provocările și dilemele extinderii UE către est, inclusiv la tensiunea dintre promisiunile politice și aplicabilitatea juridică a procesului de aderare. Această abordare este reflectată în analizele unor autori precum Andrew Wilson și Alina Nychyk, care examinează percepția aderării Ucrainei ca instrument geopolitic și simbolic.

Metoda deducției: Utilizată pentru a evidenția modul în care Uniunea Europeană aplică principiile fundamentale ale politicii sale externe – democrația, statul de drept, economia de piață funcțională – în raport cu statele candidate. Se face apel la documentele UE privind extinderea și condiționalitatea, dar și la reacțiile oficiale față de progresul Ucrainei în reformele politice și economice.

Analiza statistică: Se bazează pe sondaje de opinie (ex. Rating Group, ComRes, DW), rapoarte ale Eurobarometrului și ale think tank-urilor europene (ex. European Council on Foreign Relations) pentru a evalua sprijinul popular din Ucraina față de aderarea la UE și percepțiile reciproce între cetățenii ucraineni și cei ai UE. De asemenea, sunt relevante datele privind comerțul bilateral și asistența financiară oferită de UE Ucrainei din 2014 până în prezent.

Metodologia aplicată include analiza calitativă a documentelor de politică externă, analiza comparativă a etapelor de integrare a Ucrainei în structurile europene și evaluarea impactului geopolitic al relațiilor bilaterale. Cercetarea se bazează, de asemenea, pe o abordare cronologică și tematică, pentru a evidenția momentele-cheie și direcțiile de evoluție ale cooperării. Într-un sondaj realizat de Rating în noiembrie 2014, aderarea la UE era susținută de toate regiunile (oblastiile) Ucrainei, cu excepția a două: Luhansk și Donețk (o zonă cunoscută sub numele de Donbass), unde populația prefera aderarea Ucrainei la Uniunea Vamală Eurasiatică.

Tradițional, Ucraina de Vest este considerată mai entuziastă față de aderarea la UE comparativ cu Ucraina de Est. În iulie 2012 și mai 2014, locuitorii din vestul Ucrainei, din centrul Ucrainei și din nordul țării erau cei mai mari susținători ai aderării la Uniunea Europeană. Un sondaj realizat în iunie 2013, la cererea Deutsche Welle, arăta că estul Ucrainei era în majoritate în favoarea aderării la UE. Însă într-un sondaj realizat de ComRes pentru CNN în mai 2014, doar o mică parte a populației din estul Ucrainei considera că aderarea Ucrainei la Uniunea Europeană ar fi un lucru bun. Sondajul Deutsche Welle a fost limitat la respondenți sub 65 de ani din orașe cu peste 50.000 de locuitori. Sondajul ComRes din mai 2014 a arătat că, în cele trei cele mai estice oblastii ale Ucrainei - Harkov, Donețk și Luhansk - o parte semnificativă susținea o alianță cu Rusia, o parte mai mică susținea o alianță cu Uniunea Europeană, iar restul considerau că Ucraina ar fi mai bine să nu se alieze cu niciuna dintre părți.

Cetățenii cu vârste între 20 și 39 de ani păreau a fi cei mai mari susținători ai aderării la UE în mai 2010 și decembrie 2011 (în decembrie 2011, opinia celor din grupa de vârstă 18–29 nu varia în funcție de regiune). În sondajul ComRes din mai 2014, cei cu vârste între 36 și 55 de ani erau cei mai puternici susținători ai aderării la UE.

Ambasadorul Ucrainei la UE, Kostiantyn Yelisieiev, a declarat în iulie 2011 că oamenii de afaceri și politicienii din estul Ucrainei, vorbitorii de limbă rusă, erau la fel de pro-UE ca și cei din vestul Ucrainei, vorbitorii de ucraineană: „Dacă vreun politician din Ucraina s-ar declara astăzi împotriva integrării europene, ar fi mort politic”.

Conform unui sondaj realizat în februarie 2015 în toate regiunile Ucrainei, cu excepția Crimeei, majoritatea respondenților ar fi votat în favoarea aderării la UE. În timpul invaziei ruse din 2022, 91% dintre ucraineni susțineau aderarea la Uniunea Europeană, potrivit unui sondaj realizat de grupul sociologic Rating la sfârșitul lunii martie.

Rezultatele obținute în baza analizelor științifice efectuate. Analiza desfășurată a relevat că relațiile dintre Uniunea Europeană și Ucraina s-au dezvoltat progresiv, cu intensificări semnificative în perioadele de criză. În primii ani de după independență, Ucraina a menținut o poziție oscilantă între Rusia și UE, însă după anul 2004 – odată cu Revoluția Portocalie – orientarea proeuropeană a devenit mai vizibilă. Acordul de Parteneriat și Cooperare (1994) a reprezentat prima încercare de instituționalizare a relației, dar adevărata schimbare a avut loc odată cu semnarea Acordului de Asociere în 2014.

Acordul de Asociere UE – Republica Moldova a condus la liberalizarea comerțului, stimularea reformelor în administrație, justiție și lupta împotriva

corupției. Totodată, a oferit Ucrainei acces sporit la piața unică și programele europene. Din punct de vedere politic, UE a devenit un actor crucial în sprijinirea statului ucrainean în fața agresiunii ruse. În urma invaziei ruse din 2022, Ucraina a primit asistență militară, financiară și umanitară, iar statutul de țară candidată la aderare, obținut în același an, confirmă angajamentul pe termen lung al UE.

Rezultatele cercetării indică o consolidare a parteneriatului UE–Ucraina, dar și provocări semnificative legate de capacitatea instituțională a Ucrainei, corupția endemică și dificultățile generate de război. Totuși, sprijinul populației ucrainene pentru integrarea europeană este puternic, iar reformele în curs pot constitui baza unei eventuale aderări în deceniul următor.

Relațiile dintre Uniunea Europeană și Ucraina au evoluat de la un parteneriat strategic la o aspirație de integrare deplină. Procesul a început în 2007 prin negocierile Acordului de Asociere, culminând cu semnarea acestuia în contextul revoluției Euromaidan din 2014. Acordul a fost esențial pentru apropierea politică și economică, introducând mecanisme precum Zona de Liber Schimb Aprofundată și Cuprinzătoare (DCFTA).

Un moment crucial a fost acordarea statutului de țară candidată în 2022, în urma invaziei ruse, marcând sprijinul puternic al UE pentru suveranitatea Ucrainei și parcursul său european. În paralel, UE a oferit asistență financiară, militară și umanitară, precum și reforme instituționale prin Misiunea Consultativă a Uniunii Europene în Ucraina (EUAM). Această relație este caracterizată de complementaritate strategică: UE sprijină democratizarea și reconstrucția Ucrainei, în timp ce Ucraina contribuie la securitatea energetică și geopolitică a continentului.

Concluzii și recomandări. Relațiile dintre Uniunea Europeană și Ucraina reflectă o traiectorie complexă, influențată atât de factori interni, cât și de dinamica geopolitică regională. De la o relație de cooperare modestă la începutul anilor ’90, s-a ajuns la un parteneriat strategic consolidat, cu obiectivul aderării Ucrainei la UE în viitorul previzibil. Uniunea Europeană a demonstrat o capacitate crescută de reacție în fața crizelor din vecinătatea sa și și-a asumat un rol activ în susținerea Ucrainei ca stat european suveran.

Pe termen lung, integrarea Ucrainei în Uniunea Europeană va depinde de mai mulți factori: continuarea reformelor interne, reconstruirea post-conflict, menținerea sprijinului politic din partea statelor membre și adaptarea instituțională a UE însăși. Cu toate dificultățile existente, direcția este clară: Ucraina aspiră să devină parte a familiei europene, iar Uniunea Europeană pare tot mai pregătită să-și extindă frontierele către est, în numele păcii, stabilității și solidarității.

Sprijinul public tot mai mare din Ucraina pentru integrarea europeană reprezintă un factor-cheie care alimentează acest proces, reflectând o schimbare profundă în

orientarea politică și identitară a societății ucrainene. De asemenea, ajutorul financiar și tehnic oferit de UE – prin instrumente precum Facilitatea Europeană pentru Pace, fondurile de reconstrucție și sprijinul pentru reformele în justiție, economie și administrație – contribuie semnificativ la apropierea Ucrainei de standardele europene. În paralel, războiul declanșat de Federația Rusă a consolidat legătura strategică dintre Kiev și Bruxelles, generând un consens tot mai larg asupra faptului că securitatea continentului este inseparabil legată de viitorul Ucrainei în UE. Totodată, Ucraina continuă să implementeze reforme esențiale, deși provocările sunt numeroase – de la corupție la reconstrucția infrastructurii afectate de război. În acest context, extinderea Uniunii Europene nu mai este doar un proiect politic, ci o necesitate geopolitică.

Uniunea Europeană a devenit principalul partener politic, economic și strategic al Ucrainei. Acordul de Asociere a facilitat transformarea internă a Ucrainei și integrarea sa în spațiul normativ european. Războiul declanșat de Rusia a accelerat angajamentele UE față de Ucraina și a creat premise pentru integrarea rapidă. Ucraina trebuie să continue reformele structurale în domenii-cheie: justiție, stat de drept, lupta anticorupție. UE ar trebui să asigure o perspectivă clară de aderare și să mențină sprijinul financiar post-conflict. Crearea unor platforme comune de reconstrucție și securitate va consolida integrarea strategică a Ucrainei în UE.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Delegation of the European Union to Ukraine. (2023, July 14). *The European Union and Ukraine*. European External Action Service. https://www.eeas.europa.eu/ukraine/european-union-and-ukraine_en
2. European Commission, Directorate-General for Neighbourhood and Enlargement Negotiations. (2018, November 6). *EU-Ukraine relations factsheet*. Publications Office of the European Union. https://enlargement.ec.europa.eu/eu-ukraine-relations-factsheet_en
3. European Commission, Directorate-General for Communication. (2025). *EU solidarity with Ukraine*. Publications Office of the European Union. https://doi.org/10.2775/3300175
4. SIDDI, M. (2022). The partnership that failed: EU-Russia relations and the war in Ukraine. *Journal of European Integration, 44*(6), 893–898. https://doi.org/10.1080/07036337.2022.2109651
5. IGLER, W., & KRAMER, L. (2022). *EU-Ukraine trade and investment relations and the impact of Russia's war*. European Parliament, Directorate-General for External Policies of the Union. Publications Office of the European Union. https://doi.org/10.2861/313121

6. WIESNER, C., & KNODT, M. (Eds.). (2024). *The war against Ukraine and the EU: Facing new realities*. Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1007/978-3-031-35040-5
7. NYCHYK, A. (2024). *Ukraine vis-à-vis Russia and the EU: Misperceptions of foreign challenges in times of war, 2014–2015*. Ibidem Press. https://cup.columbia.edu/book/ukraine-vis-a-vis-russia-and-the-eu/9783838217673/
8. Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. (n.d.). *Ukraine–EU relations*. https://mfa.gov.ua/en/about-ukraine/european-integration/eu-ukraine-relations